

Pelastuslain (379/2011) 79 §:n mukainen

VALVONTASUUNNITELMA

Vuosi 2016

Hyväksytty pelastuslaitoksen johtokunnassa
16.12.2015 § 31

Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	3
2 Valvontasuunnitelman voimassaoloaika	4
3 Valvontasuunnitelmasta tiedottaminen	4
4 Valvontavelvoitteen sisältö ja valvonnan suunnittelu	4
4.1 Valvontatyön lähtökohdat palvelutasopäätöksessä	5
4.2 Valvontakohteiden määrittely	7
5 Valvontakohteet	8
5.1 Yritys- ja laitospaikat	8
5.2 Asuin ja vapaa-ajan rakennukset	11
5.3 Kemikaalipaikat	12
5.4 Erityinen palotarkastus	13
5.5 Ylimääräinen palotarkastus	14
5.6 Jälkitarkastus	15
5.7 Asiakirjavalvonta	15
5.7.1 Kaavalausunnat	16
5.7.2 Lausunnot rakennuslupa-asiakirjoista	16
5.7.3 Pelastussuunnitelmien valvonta	17
5.7.4 Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta	17
5.7.5 Nuohouksen valvonta	18
5.8 Neuvonta ja opastus	18
6 Valvontasuoritteiden kirjaus	19
7 Valvontatyön laillisuus- ja laadunvalvonta	20
8 Valvontatyön resurssit	21
9 Valvontatyön maksullisuus	22
10 Valvontatyön kehittäminen	23
LIITE 1, Yritys- ja laitospaikat lähtökohtaiset valvontavälit	24

1 Johdanto

Vuoden 2003 pelastuslaki (468/2003) kumottiin uudella, 1.7.2011 voimaan tulleella pelastuslailla (379/2011). Uuden lain merkittävimmät muutokset kohdistuivat palotarkastustoiminnan säädösperustaan, muutoksiin, joihin myös tämän valvontasuunnitelman laatiminen perustuu.

Pelastuslain 2. luku sisältää yleisiä, kaikkia kansalaisia koskevia velvoitteita ehkäistä onnettomuuksia ja toimia häätötilanteessa. Lain 3. luku koskee rakennuksen omistajaa, haltijaa ja toiminnanharjoittajaa velvoittaen heidät huolehtimaan rakennusten ja kiinteistöjen palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä varautumaan onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimintaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Pelastuslain 78 § edellyttää, että pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava lain 2 ja 3 lukujen säädösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Pelastuslaitoksen on huomioitava myös muussa lainsäädännössä pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä. Valvontatyöhön vaikuttavia lisätehtäviä antaa erityisesti Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) ja siihen perustuvat muut säädökset, kuten Valtioneuvoston asetukset vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2915), vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012), räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta (819/2015) ja räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015).

Pelastuslainlain 79 § edellyttää, että pelastuslaitoksen on laadittava suunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Pelastustoimen säädöksissä ei säädetä palotarkastuskohteista, tarkastusten toistuvuudesta tai toteuttamistavasta vaan alueen pelastustoimi päättää niistä pelastuslain 79 §:n mukaisessa valvontasuunnitelmassa.

Valvontasuunnitelman säädösohjaus on vähäistä. Keskeiset vaatimukset sisältyvät pelastuslain 79 §:ään, jonka mukaan valvonnan kohdemäärittelyjen, valvontatiheyden ja tarkastusten toteutustavan on perustuttava riskien arviointiin. Valvontatyön on oltava laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Vähäistä säädösohjausta korvaa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston keskuudessa laadittu valvontasuunnitelmaohje (versio 3.0, 31.12.2014). Ohje tarkastelee ja luokittelee valvontakohteet riskiperusteisesti ja antaa lähtökohdat tarkastuskohteiden ja valvontavälien määrittämiselle. Lopullisen luokittelut tehdään pelastuslaitoskohtaisesti.

Valvontasuunnitelmaohje ei ole pelastuslaitoksia sitova, mutta pelastuslaitosten kumppanuusverkoston keskuudessa on lähdetty siitä, että ohjeen periaatteita noudatetaan koko Suomessa. Tätä puoltaa myös se, että pelastuslaitosten yleisesti käyttämän Merlot Palotarkastus -ohjelman ja kaikkien pelastuslaitosten käyttämän onnettomuustietojärjestelmän (Pronto) kohdeluokittelut on toteutettu valvontasuunnitelmaohjeen mukaiseksi.

Pelastuslain 79 §:n 3 momentin mukaan valvontasuunnitelman on perustuttava alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valvontatyön tavoitteet ja niiden edellyttämä suorituskyky sekä ratkaisut suunnitelman mukaisen valvontatyön maksullisuudesta määritetään riskienarvioinnin perusteella palvelutasopäätöksessä. Vuosia 2013 - 2016 koskeva pelastuslaitoksen palvelutasopäätös on hyväksytty pelastuslaitoksen johtokunnassa 14.12.2012 § 46 ja palvelutasopäätöksen muutos 17.6.2015 § 14.

2 Valvontasuunnitelman voimassaoloaika

Valvontasuunnitelman voimassaolokaudelle ei ole säädetty aikarajaa, mutta suunnitelma on tarkistettava vuosittain (PelL 79 §).

Tämä valvontasuunnitelma on voimassa 31.12.2016 saakka.

Valvontasuunnitelman tarkistamisen aikataulutus sovitetaan vuosittain siten, että päivityksessä voidaan huomioida valvontatyön havaintojen perusteella tehtävät painotukset, resurssitarpeet sekä pelastuslaitoksen talouden suunnittelun vuosikello.

3 Valvontasuunnitelmasta tiedottaminen

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja. Suunnitelma on nähtävissä pelastuslaitoksen paloasemilla sekä internetsivuilla. Valvontasuunnitelma toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastolle pelastuslain 23 §:n mukaisen valvontatehtävän suorittamista varten.

4 Valvontavelvoitteen sisältö ja valvonnan suunnittelu

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta. Valvontatyön osalta on keskiössä kiinteistön omistajaan, haltijaan ja toiminnanharjoittajaan vaikuttaminen siten, että onnettomuuksia ehkäistään, onnettomuuksiin varaudutaan ja onnettomuuksien seurauksia torjutaan tehokkaasti omavalvonnan ja omatoimisen varautumisen toimenpitein. Säädösten noudattamista valvova viranomainen on tässä asiassa neuvoja, ohjaaja ja sparraaja, mutta myös viranomaisvalvoja, joka tarvittaessa määrää korjattavaksi havaitut turvallisuuspuutteet.

Valvonnan toteutustavoista yksi on palotarkastus eli valvontakäynti. Tavanomaisissa palotarkastuksissa valvotaan ensisijaisesti omatoimisen varautumisvelvoitteen toteutumista (14 §), rakennusten palo- ja poistumisturvallisuutta (9-10 §), pelastusteiden käytettävyyttä (11 §), rakennusten paloteknisten laitteiden ja väestönsuojien kunnossapitoa (12 §), nuohouksen ja ilmanvaihdon puhdistuksen toteutumista (13 §), pelastussuunnitelmien laatimista (15 §), palovaroittimien hankintaa ja kunnossapitoa (17 §) sekä hoitolaitosten poistumisturvallisuutta (18 §).

Valvonnalla vaikutetaan mm. siihen, että tulipalot havaitaan ajoissa (palonilmaisulaitteet ovat kunnossa), onnettomuustieto saadaan nopeasti (kuulutuslaitteet tai muu järjestely onnettomuustilanteen tiedottamisessa toimii kiinteistössä), palonalut voidaan sammuttaa (alkusammutukseen tarvittavat välineet, osaaminen ja vastuut ovat vaaditulla tasolla), tulipalot eivät leviä hallitsemattomasti (palo-osastointia ylläpidetään, henkilöstö osaamisella varmistetaan tulipalon tehokas rajoittaminen), rakennuksesta voidaan poistua turvallisesti (uloskäynnit, niiden opasteet ja kulureittien valaistus ovat määräysten mukaisessa kunnossa), pelastuslaitoksen toimintamahdollisuudet kiinteistöllä ovat kunnossa (pelastustiet ovat avoimet) jne.

Pelastuslain 78 §:n ”muilla valvontatehtävän edellyttämällä toimenpiteillä” tarkoitetaan erityisesti asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa pelastuslaissa ja muissa erityislaissa pelastusviranomaisen valvottavaksi säädettyjen velvoitteiden noudattamista kohteessa. Asiakirjavalvonta perustuu yleensä esitettyihin dokumentteihin. Pelastuslaitos ottaa vastaan mm. yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmia, hoitolaitosten poistumisturvallisuusselvityksiä, nuohouksen yhteydessä tehtyjä turvallisuushavaintoilmoituksia, pelastustoimen laitteistojen käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten tarkastuspöytäkirjoja, öljylämmityslaitteistojen käyttöönottoilmoituksia, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastuspöytäkirjoja jne. Asiakirjoista tehtyjen havaintojen perusteella käynnistetään tai voidaan käynnistää valvontatoimenpiteitä.

Palotarkastusten ja asiakirjavalvonnan lisäksi pelastuslaitoksen tulee seurata ja valvoa yleisesti pelastuslain 2 ja 3 luvuissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. huolellisuusvaatimuksen (4 §), varovaisen tulenkäsittelyn (5 §), avotulen teon (6 §) ja kulotuksen (7 §) valvontaa.

Valvontaan kuuluu keskeisesti asiakkaan neuvonta ja ohjaus mm. pelastuslain vaatimuksista. Tavoitteena on saada kohteeseen hyvä turvallisuuskulttuuri ja turvallisuusjohtamisen järjestelmä, joilla kiinteistön ja siinä harjoitettavan toiminnan palo- ja henkilöturvallisuus saadaan riittävän korkealle tasolle kohteen omin toimenpitein.

Valvontatyöhön kuuluu myös annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonta. Ensisijaisia jälkivalvonnan keinoja ovat jälkitarkastus sekä korjausmääräysten toteutumisen valvonta pyydettyjen ilmoitusten perusteella (ilmoitus, kun korjaukset on tehty). Tarvittaessa käytetään hallintopakkokeinoja (uhkasakko, teettämishukka) ja jopa rikosilmoitusten tekemistä pelastusrikkomuksista. Jälkivalvonnan toteuttaminen edistää valvonnan vaikuttavuutta ja on osoitus valvonnan laadukkuudesta.

4.1 Valvontatyön lähtökohdat palvelutasopäätöksessä

Pelastuslaitosten valvontasuunnitelman on perustuttava riskien arviointiin ja pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontatyön on oltava vaikuttavaa. Riskien arvioinnin tavoitteena on löytää ne kohteet, joissa onnettomuuden, kuten tulipalon tapahtumisen todennäköisyys on suuri ja/tai onnettomuuden seuraukset voivat olla

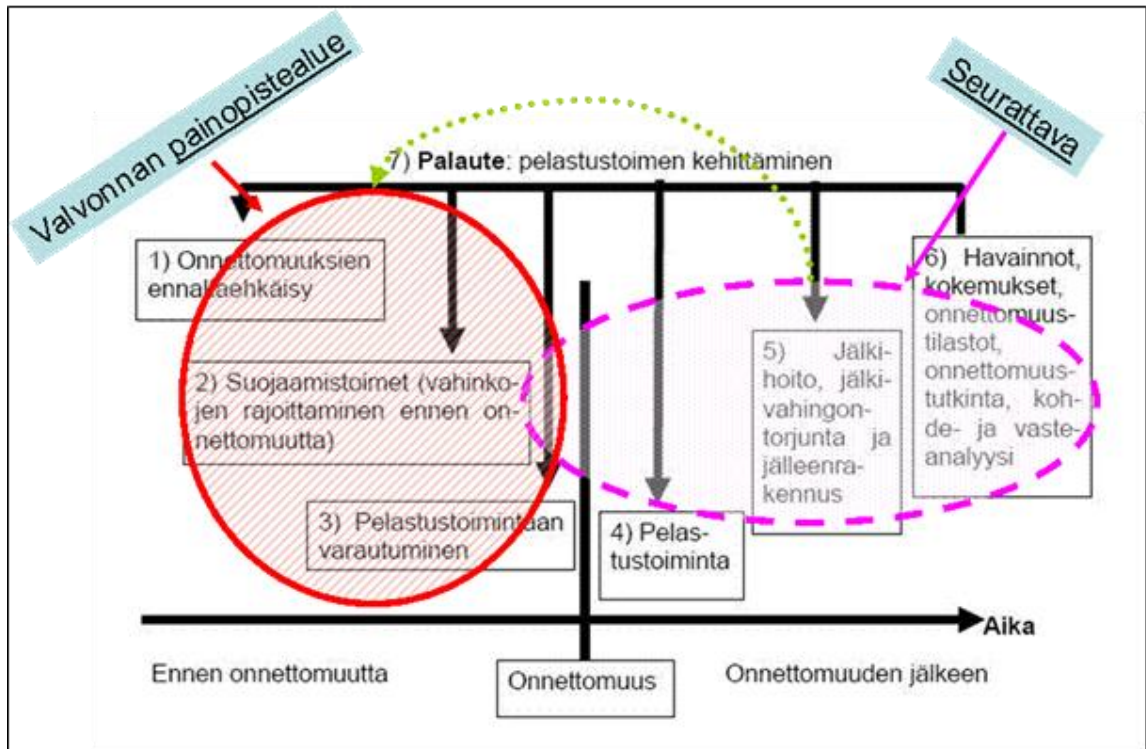

erityisen vakavat. Viranomaisvalvontaa on tarkoituksenmukaista suunnata kohteisiin ja toimintaan, joissa onnettomuusuhat ovat suuret ja valvonnan vaikuttavuus on tehokkainta.

Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen mukaan valvontatyön suunnittelussa on huomioitava valvontasuunnitelmaohje. Valvontaa kohdistetaan onnettomuusuhkiin ja vaikuttavuuteen perustuen erityisesti seuraaviin kohteisiin:

- Kohteet, joissa asuvien, hoidettavien tai huollettavien kyky omatoimiseen pelastautumiseen hätätilanteessa on heikentynyt.
- Kohteet, joissa syttynyt palo voi levitä laajalle alueelle ja aiheuttaa erityisen suuria omaisuusvahinkoja ja vaaraa henkilöturvallisuudelle.
- Kohteet, joissa tulipalon tai muun onnettomuuden todennäköisyys on huomattavasti tavanomaista korkeampi ja seurausvaikutukset suuret.
- Merkittävät vaarallisten kemikaalien tai räjähteiden käyttökohteet, joissa tapahtuva onnettomuus voi aiheuttaa erityistä vaaraa alueella työskenteleville tai lähialueella asuville, työskenteleville tai oleskeleville.
- Kohteet, joissa palon syttymisen ja leviämisen todennäköisyys ei ole erityisen suuri, mutta henkilömäärät ovat suuret.
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, joihin kohdistuu merkittäviä vahingonteko- tai tuhotyöriskejä ja/tai joissa syttyneen palon hallintaan saaminen on vaativaa.
- Asuinrakennusten ja niihin rinnastettavien vapaa-ajan asuntojen turvallisuutta edistetään ensisijaisesti omavalvonnan ja turvallisuusviestinnän keinoin. Tämän lisäksi pelastuslaitos osallistuu mahdollisimman kattavasti asuinrakennusten ja vapaa-ajan rakennusten käyttöönottotarkastuksiin. Muita valvontakäyntejä tehdään teemaluontoisesti ja esiintyviin riskeihin perustuen. Valvontakäyntejä voidaan tehdä myös erikseen pyydettyä.
- Valvontakäyntien aikavälit ovat 1, 2, 3, 5 tai 10 vuotta. Kohteet, joita ei sijoiteta edellä mainittuihin luokkiin, tarkastetaan tarvittaessa. Kaikkiin kohteisiin voidaan tarvittaessa tehdä ylimääräisiä valvontakäyntejä.

Valvonnan kohdentamiseen vaikuttaa myös kiinteistöihin tai toimintaan liittyvä onnettomuuskehitys. Pelastuslaitos seuraa palotarkastusohjelmiston ja onnettomuustietojärjestelmän avulla havaittuja vikojen ja puutteiden esiintymistiheyttä sekä onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehittymistä, ja ryhtyy omalta osaltaan tarvittaviin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Seuranta tehdään jatkuvasti ja perusteellisemmin neljännesvuosittain.

Kuva. Kiinteistöön tai toimintaan kohdistettavaa riskiperusteista valvontaa täydennetään tarpeen mukaan mm. palotutkinnasta saatavilla tiedoilla.

4.2 Valvontakohteiden määrittely

Valvontakohteella tarkoitetaan kiinteistöä, rakennusta tai muuta kohdetta/toimintaa, joka kuuluu Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen valvonnan piiriin. Valvontakohte muodostetaan yleensä toiminnallisesta kokonaisuudesta, kuten kauppakeskuksesta, oppilaitoksesta tai teollisuuslaitoksesta. Valvontakohteeseen sidotaan varsinainen päärakennus sekä toimintaan liittyvät muut samalla tontilla sijaitsevat rakennukset. Suuret rakennusmassat voidaan tarvittaessa jakaa useaan valvontakohteeseen. Esimerkiksi Oulun yliopistollinen sairaala on jaettu kuuteen valvontakohteeseen. Valvonta voi kohdistua myös varsin pieneen rakennuksen osaan, kuten pientalon öljylämmityslaitteistoon tai myymälähuoneistossa sijaitsevaan ilotulitteiden myyntipaikkaan. Valvontakohte voi olla myös muu kuin rakennus tai rakennuskokonaisuus. Esimerkiksi pelastussuunnitelmaa edellyttävä yleisötilaisuus muodostaa pelastuslaitokselle valvontakohteen.

Valvontakohteiden muodostamisesta tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi sekä kohteiden määrittelemistä Merlot Palotarkastus -ohjelmaan vastaa palotarkastajat. Kohteiden valvontataajuuden määrittämisessä noudatetaan valvontasuunnitelmaohjeen (versio 3.0, 31.12.2014) ja tämän valvontasuunnitelman periaatteita. Valvontakohteiden määrittämistä, valvonnan kohdentamista ja valvontataajuuden valitsemista koordinoi palotarkastusinsinööri.

5 Valvontakohteet

Valvontakohteet voidaan jakaa karkeasti siten, että pelastustoimella on säännöllisin väliajoin valvottavia kohteita, kuten yritys- ja laitospaikoita, sekä epäsäännöllisesti valvottavia kohteita. Jälkimmäiseen ryhmään kuuluu mm. asuin ja vapaa-ajan rakennukset, joissa valvontaa tehdään mm. teemaluontoisesti tai asuinalueiden paloriskiluokitukseen perustuen. Epäsäännöllisen valvonnan piiriin kuuluu myös valvontatehtävät, joiden suorittaminen perustuu vastaanotettuun ilmoitukseen (mm. käyttöönottotarkastukset, ilotulitevalvonta, erikoistehostevalvonta, pelastuslain 42 §:n mukainen valvonta) tai suunnitelmaan (mm. yleisötilaisuudet ja poistumis-turvallisuusselvitykset) jne. Kohdejako voidaan tehdä myös käytettävän valvontamenetelmän, kuten valvontakäyntien ja asiakirjavalvonnan perusteella. Jatkossa esitettävän kohdejako/kohdeluokittelu perustuu pääosin valvontasuunnitelma-ohjeeseen, mutta esittämistapa on Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen oma.

5.1 Yritys- ja laitospaikat

Yritykset ja laitokset ovat kohteita, joihin tehdään säännöllistä palo- ja henkilöturvallisuusvalvontaa (yleinen palotarkastus). Kohteet jaetaan kuuteen luokkaan A1-A6 seuraavasti:

- A1 Ympäri vuorokautisessa käytössä olevat kohteet
- A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit
- A3 Kokoon-tumis- ja liiketilat
- A4 Teollisuus- ja varastorakennukset
- A5 Maatalousrakennukset
- A6 Muut rakennukset

Valvontasuunnitelman piiriin kuuluvien yritys- ja laitospaikoiden lähtökohtainen valvontataajuus on esitetty liitteessä 1. Kohdemäärittelyt ja valvontavälit on johdettu valvontasuunnitelmaohjeesta. Ohjeen määrittelyt perustuvat pelastuslaitosten verkoston keskuudesta kootun työryhmän selvityksiin ja tutkimuksiin mm. syttymistäajuuksien, omaisuusvahinkojen ja palokuolemien odotusarvoista eri käyttötapaluokan kiinteistöissä.

Käytettävään valvontataajuuteen vaikuttaa myös kohteen yksilölliset ominaisuudet sekä edellisten valvontakäyntien perusteella todettu turvallisuustaso (mukaan luettuna auditoivan valvonnan riskiluku).

Valvontataajuuden määrittämisessä tarkastellaan mm. seuraavia tekijöitä:

- Turvallisuuskulttuuri ja -johtaminen

- Riskien tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan liittyvät järjestelyt kiinteistössä
- Oma-valvonnan järjestelyt sekä turvallisuushavaintojen ja vaaratilanteiden kirjaamiseen ja käsittelyyn liittyvät järjestelyt kiinteistössä
- Pelastussuunnitelman ja muiden turvallisuuteen liittyvien asiakirjojen ajantasaisuus
- Palotarkastusten yhteydessä annettujen korjausmääräysten noudattaminen
- Tarkastuslaitosten antamien korjauskehotusten noudattaminen (paloilmoitin- ja sammutuslaitteistojen tarkastuspöytäkirjat)
- Henkilökunnan turvallisuuskoulutus ja turvallisuuteen liittyvät harjoitukset
- Yrityksen turvallisuuteen liittyvä laatujärjestelmät ja niiden jalkautuminen
- Omaehtoinen varautuminen yli lakisääteisen tason
- Muiden tahojen tekemät turvallisuusauditoinnit

- Uhatut arvot ja poikkeukselliset riskit

- Kohteen laajuus ja geometrinen monimutkaisuus (operatiivisesti haasteelliset kohteet, monimutkainen paloturvallisuustekniikka)
- Yhteiskunnallisesti merkittävät kohteet, kunnan toiminnan kannalta kriittiset kohteet
- Teollisuuden tuotannon toimiala ja palovaarallisuusluokka
- Poikkeuksellinen henkilömäärä
- Poikkeuksellisen suuret kulttuuri- ja ympäristöarvot (esim. Haag -lista)
- Ympäristön toiminta, esim. Seveso-kohteen ympärillä sijaitsevat kohteet
- Poikkeuksellisessa ympäristössä sijaitsevat kohteet (esim. tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevat vaarallisten aineiden kohteet)
- Poistumisturvallisuus selvitys ja siihen kirjatut johtopäätökset
- Poikkeuksellinen saavutettavuus (HARVA-alue), palokunnan vaste

- Tapahtuneet onnettomuudet tai vastaavat

- Useita viranomaiskäyntejä, onnettomuuksia, läheltä piti-tilanteita, erheellisiä ilmoituksia samassa kohteessa

Edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti toteutettu valvontakohteiden kohdemäärittely antaa yritys- ja laitoskohteiden osalta vuodelle 2016 seuraavan tuloksen:

Kunta	Kohteet (2015)	Valvonta (2015)	Kohteet (2016)	Valvonta (2016)
Hailuoto	34	18	31	7
Ii	172	85	159	74
Kempele	203	86	198	72
Kuusamo	305	124	298	114
Liminka	143	62	140	40
Lumijoki	42	11	42	15
Muhos	137	61	137	73
Oulu	2 107	788	2 084	755
Pudasjärvi	206	100	198	100
Taivalkoski	121	42	110	43
Tyrnävä	105	38	105	51
Utajärvi	62	31	65	36
Yhteensä	3 637	1 446^{*)}	3 567	1 380

*) Vuonna 2014 tarkastettavien kohteiden lukumäärä oli noin 1 445 kohdetta ja arvioitu työmäärä 4,0 htv. Vuoden 2015 valvontakohteiden lukumäärä ja työmäärä on vuoden 2014 tasoa. n. 4,0 htv.

Vuoden 2016 yritys- ja laitosvalvonta jakaantuu pääluokittain seuraavasti:

Luokka	Valvonta 2015 (kohdetta)	Valvonta 2016 (kohdetta)
A1	249	229
A2	251	209
A3	288	287
A4	195	206
A5	93	82
A6	372	367

Yritys- ja laitoskohteiden valvontamäärissä on pientä vuosittaista vaihtelua. Tähän vaikuttaa mm. edellisten valvontakäyntien perusteella määritetty kohteiden valvontataajuus sekä valvontakohdeluettelon muutokset (yrityksiä lopettaa, uusia aloittaa, rakennuksia puretaan, uusia rakennetaan jne.). Kohteen valvontaluokan muutokselle kirjataan perustelut kyseisen kohteen valvontahistoriaan (Merlot Palotarkastus) eli muutokset tehdään perustellusti ja dokumentoidusti.

Kohteen tarkastusväliksi ei tule käytännössä muodostumaan esim. tasan 24 kk. Tavoitteena on tarkastusvälin pysyminen ± 3 kk sisällä suunnitellusta, kuitenkin siten että ajankohta osuu oikealle kalenterivuodelle.

5.2 Asuin ja vapaa-ajan rakennukset

Rakennuspalot ja rakennuspalovaarat tapahtuvat yleisimmin asuinrakennuksissa. Oulu-Koivismaan alueen vuosien 2013 - 2015 tulipaloista noin 51,5 % tapahtui asuinrakennuksissa ja noin 2,5 % vapaa-ajan asuinrakennuksissa. Asuinrakennuspalojen taajuus on ollut noin 2,5 paloa/1000 asuinrakennusta/vuosi. Asuinrakennuspalot aiheuttavat omaisuusvahinkoja, mutta myös henkilövahinkoja. Valtakunnallisten tilastojen mukaan yli 90 prosenttia palokuolemista ja vakavista loukkaantumisista tapahtui asuin tai vapaa-ajan rakennuksissa. Kuolemaan johtava tulipalo tapahtuu yleisimmin erillisessä pientalossa (55...60 %) ja palossa loukkaantuminen kerrostalohuoneistossa (60...70 %). Väestön ikääntymisen ennustetaan lisäävän paloista aiheutuvien henkilövahinkojen riskiä.

Lähde: Pronto ja Pelastusopiston tutkimusaineistot

Asuinrakennuksissa henkilövahinkoja aiheuttavat myös tapaturmat. Yleisin kotitapaturman aiheuttaja on kaatuminen tai putoaminen. Vuoden 2013 aikana Suomessa sattuneissa koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuoli 2 548 henkilöä. Tapaturmien aiheuttamia sairaalahoitajaksoja oli lisäksi noin 100 000. Tapaturmista aiheutuva inhimillinen ja kansantaloudellinen haitta on erittäin suuri. Tapaturmiin on syytä kiinnittää erityinen huomio Oulu-Koivismaan alueella, jossa tapaturmatilastot ovat edelleen muuta suomea synkemmät (v. 2009 - 2013: potilaat + 9,4 % ja hoitajakset + 11,7 % verrattuna valtakunnallinen vertailuarvo). Tapaturmien ehkäisy sisältyy pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän sisältöihin.

Lähde: THL:n tapaturmatilastot 2015.

Rakennuspalojen ja tapaturmien ohella kodeissa, vapaa-ajan asunnoissa ja niiden pihapiirissä sattuu muitakin onnettomuuksia, joiden ehkäisyyn myös pelastusviranomaisen pyrkii vaikuttamaan. Esimerkiksi suuri osa vesivahingoista on ehkäistävissä varsin yksinkertaisin toimenpitein ja usein ilman kustannuksia. Myös kiinteistöjen öljylämmityslaitteistoista aiheutuvia öljyvahinkoja voidaan ehkäistä tietoutta lisäämällä, mutta toisinaan vaaditaan valvontakäyntejä tai jopa pakko-keinojen harkitsemista.

Asuin ja vapaa-ajan rakennuksiin liittyvä palo- ja henkilöturvallisuuden valvonta on haastavaa. Kohteita on paljon ja ne sijaitsevat laajalla alueella. Kiinteistöjen omistajat ovat usein virka-aikaan töissä ja kodit tyhjänä, joten valvontakäyntien sopiminen vaatii paljon työtä. Kun lisäksi huomioidaan se, että ihmiset aiheuttavat käyttäytymisellään valtaosan onnettomuuksista, voidaan kysyä, onko valvontakäynnit oikea menetelmä valvoa palo- ja henkilöturvallisuutta näissä kohteissa.

Vuoden 2016 aikana aloitetaan aikaisemmilta vuosilta toteutumatta jäänyt asuinrakennusten omavalvonta. Omavalvonta kohdistetaan omakotitaloihin ja paritaloihin. Määrällisenä tavoitteena on 2 % erillisistä pientaloista eli noin 1100 kohdetta (2 % tai vähintään 25 kohdetta/kunta). Omavalvonnan vaikuttavuuden

arvioimiseksi tehdään ylimääräinen palotarkastus noin 5 %:iin niistä kohteista, jotka palauttavat ja jotka eivät palauta omavalvonnan tarkastuslomaketta (110 kohdetta).

Työmääränä tämä on noin 0,25 htv

Omavalvonnan suunnittelussa ja kohdentamisessa pyritään hyödyntämään mm. onnettomuustietojärjestelmästä (Pronto) saatavia tilastoja, Asuinalueiden paloriskien arviointi -aineistoa (mm. SM ja Peo), Toimintavalmiuden vaikuttavuus asunto-paloissa -aineistoa (mm. VTT ja Helsingin ja Pirkanmaan pelastuslaitokset, 2014) sekä Onnettomuusvahingot pelastustoimen riskianalyysityössä -aineistoa (mm. VTT ja Helsingin, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitokset, 2014).

Pelastuslaitos jatkaa vuoden 2016 aikana teemaluontoisten valvontakäyntejä tavoitetta, jossa kohderyhmänä on itsenäisesti asuvien ikäihmisten (> 75 vuotta, mutta ei ole ehdoton) asuntojen palo- ja henkilöturvallisuus. Valvontakäyntien tekemistä ja ikäihmisten tavoittamista varten hakeudutaan yhteistyöhön mm. kuntien kotipalveluja tekevän henkilöstön kanssa. Kyseisten valvontakäyntien tavoitteellinen määrä on koko pelastustoimen alueella noin 300 kpl/vuosi. Työmääränä tämä on noin 0,25 htv.

Pelastuslaitos osallistuu vuoden 2016 aikana mahdollisimman kattavasti uusien asuinrakennusten ja niihin rinnastettavien vapaa-ajan rakennusten käyttöönotto-tarkastuksiin (päärakennukset ja niiden kanssa samaan aikaan valmistuvat talousrakennukset). Käyttöönotto-tarkastuksia arvioidaan olevan koko Oulu-Koillismaan alueella vuoden 2016 aikana noin 200 kpl. Työmääränä tämä on noin 0,5 htv.

Asuin ja vapaa-ajan rakennuksiin kohdistuvia ylimääräisiä valvonta- tai neuvonta-käyntejä tehdään pyydetessä tai esiintyvien riskitekijöiden mukaan. Asuin-rakennusten palohenkilöturvallisuuden kehittymistä tuetaan turvallisuusviestinnällä. (ks. palvelutasopäätös).

5.3 Kemikaalikohteet

Pelastusviranomaiselle on säädetty valvontatehtäviä pelastuslain ja -asetuksen ohella myös muussa lainsäädännössä. Valvontatehtäviä tulee erityisesti kemikaalilainsäädännöstä, jossa pelastusviranomaiselle vastuulle kuuluu mm. vähäinen vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi. Kemikaalivalvonta-tehtävät, joista on luettelo alla, tehdään niitä koskevien säädösten mukaisesti.

- Vaarallisten kemikaalien (sis. nestekaasu) vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia koskevien ilmoitusten käsittely ja toiminnan tarkastus ennen toiminnan aloittamista.

Noin 20–30 kpl/vuosi = noin 20 htpv/vuosi

- Erikoistehosteilmoitusten (palo- ja räjähdysvaarallisen kemikaalin käyttö erikoistehosteena) käsittely ja tarvittaessa käyttökohteen tarkastus.
Noin 10–20 kpl/vuosi = noin 5 htpv/vuosi
- Pyroteknisten välineiden myymälävarstointia ja kauppaa koskevien ilmoitusten käsittely sekä varastojen ja myyntipisteiden tarkastus vuosittain.
Noin 10 ilmoitusta (päätöstä) ja noin 70–80 tarkastusta/vuosi. Yhteensä noin 20 htpv/vuosi.
- Yksityistä ilotulitusta koskevien ilmoitusten käsittely (ilotulitus muuna aikana kuin 31.12 klo 18:00 - 1.1 klo 02:00).
Noin 100 ilmoitusta/vuosi = noin 5 htpv/vuosi
- Öljylämmityslaitteistoja koskevien käyttöönottoilmoitusten käsittely ja laitteistojen vaatimuksenmukaisuuden tarkastus 3 kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.
Noin 40–50 käyttöönottoilmoitusta ja tarkastusta/vuosi = yhteensä noin 20 htpv/vuosi
- Erityisesti pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden, mutta myös muiden öljysäiliöiden tarkastuksia koskevien tarkastuspöytäkirjojen käsittely ja tarvittaessa selvityspyyntö öljysäiliöille tehtävistä toimenpiteistä. Lisäksi selvityspyynnot ja toimenpiteet, jos määräaikaistarkastuksen pöytäkirjaa ei ole toimitettu ja/tai määräaikaistarkastusta ei ole suoritettu. Valvontaa tehdään yhteistoiminnassa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa.
Noin 200–250 pöytäkirjaa/vuosi = noin 10 htpv/vuosi
Määräaikaistarkastuksiin liittyvien puutteiden selvittäminen ja tarvittavat valvontatoimenpiteet = noin 20 htpv/vuosi
- TUKES:n ilmoitus vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä tai varastointia harjoittavan tuotantolaitoksen tarkastuksesta sekä liikenteen turvallisuusviraston ilmoitus vaarallisia kemikaaleja käsittelevän ja tilapäisesti varastoivan järjestelyratapihan tai satama-alueen tarkastuksesta. Tarkastuksiin osallistuminen. Noin 15 tarkastusta/vuosi = noin 15 htpv/vuosi

5.4 Erityinen palotarkastus

Erityinen palotarkastus tehdään tarvittaessa uuteen tai peruskorjattuun rakennukseen tai kohteeseen ennen sen käyttöönottoa. Tarkastus pyritään suorittamaan samaan aikaan kohteen käyttöönottotarkastuksen kanssa. Erityinen palotarkastus suoritetaan ainakin, jos:

- Uuden tai peruskorjattavan (rakennuslupaa vaativa peruskorjaus) kohteen lähtökohtaiseksi valvontaväliksi tulee vähintään 5 vuotta.

Noin 150–200 tarkastusta/vuosi = noin 60 htpv/vuosi

- Kyseessä on asuin tai vapaa-ajan rakennus.

Työmäärämitoitus on käsitelty kohdassa 5.2 (noin 0,5 htv)

5.5 Ylimääräinen palotarkastus

Ylimääräinen palotarkastus on pelastusviranomaisen päättämä valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu ja kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräisiä palotarkastuksia tehdään esimerkiksi seuraaviin kohteisiin:

- Pelastussuunnitelmaa edellyttäviin yleisötapahtumiin (PeL 16 §), joihin sisältyy kohonnut henkilö- tai paloturvallisuusriski tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi. Yleisötapahtumiin lukeutuvat myös kiertävät sirkukset ja huvipuistot.

Noin 50 valvontakäyntiä/vuosi = yhteensä noin 25 htpv/vuosi

- Kohteisiin, joista on tehty pelastuslain 42 §:n mukainen ilmoitus turvallisuuspuutteista.

Noin 20–30 valvontakäyntiä/vuosi = noin 10 htpv/vuosi

- Kohteisiin, joista on tehty pelastuslain 61 §:n mukainen ilmoitus tulisija- ja hormirakenteissa, tikkaissa, kattokulkuteissa tai katon turvavarusteissa havaituista vioista. Valvonta toteutetaan ensisijaisesti lähettämällä kohteeseen selvityspyyntö vikojen tai puutteiden korjaamisesta.

Noin 250 ilmoitusta/vuosi = noin 40 htpv/vuosi

- Tarkastuslaitoksen ilmoittamiin kohteisiin, joiden paloteknisissä laitteistoissa on todettu puutteita. Valvonta toteutetaan ensisijaisesti määrävälein suoritettavien valvontakäyntien yhteydessä. Valvontaan voidaan käyttää myös selvityspyyntöjä. Ylimääräinen palotarkastus suoritetaan puutteiden merkittävyyden ja seuraavan suunnitellun valvontakäynnin ajankohdan perusteella (harkinta).

Noin 30–40 ylimääräistä palotarkastusta/vuosi = noin 15 htpv/vuosi

- Kohteisiin, joita käytetään esim. koululaisten tai muiden ryhmien tilapäismajoitukseen. Valvontakäynti tehdään tarvittaessa ennen tilapäismajoituksen aloittamista. Valvonnan tarpeeseen vaikuttaa mm. tilapäismajoituksen järjestäjän kokemus ko.toiminnasta ja järjestelyissä aiemmin havaitut puutteet.

Noin 30–40 ylimääräistä palotarkastusta/vuosi = noin 15 htpv/vuosi

- Kohteisiin, joissa on perustetta epäillä vakavia palo- ja henkilöturvallisuuspuutteita.

Ylimääräisiä valvontakäyntejä voidaan suorittaa myös teemaluontoisesti. Esimerkkinä tästä ovat pelastusviranomaisen, poliisin ja alkoholitarkastajan yhteistyönä järjestämät anniskeluravintoloiden tarkastukset.

5.6 Jälkitarkastus

Jälkitarkastus on valvontakäynti, jonka pelastusviranomainen tekee tarvittaessa valvoakseen annettuja korjausmääräyksiä. Jälkitarkastus tehdään korjausmääräysten määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä palotarkastusta. Jälki-valvontaa tehdään yleisimmin asiakirjavalvontana, jolloin asiakasta pyydetään ilmoittamaan palotarkastajalle kirjallisesti, kun tarkastuspöytäkirjassa todetut puutteet on korjattu.

Jälkivalvonnalla on keskeinen merkitys valvonnan vaikuttavuuden varmistajana. Tavoitteena on, että jälkivalvonta toteutuu asiakirjavalvonnan tasolla vähintään 90 %:sti. Varsinaisia jälkitarkastuksia tehdään erityisesti niihin kohteisiin, joissa on todettu huomattavia paloturvallisuuspuutteita. Tavoitteena on suorittaa jälkitarkastus vähintään 10 prosenttiin kohteista, joiden palotarkastuspöytäkirjaan sisältyy korjausmääräyksiä.

Noin 150 jälkitarkastusta/vuosi = noin 40 htpv/vuosi

Annettujen korjausmääräysten noudattamista tehostetaan tarvittaessa hallintopakkokeinoilla (pelastuslain 105 §:n mukainen uhkasakko tai teettämisuhka) tai ilmoittamalla poliisille säädösten toistuvasta laiminlyönnistä (rikosilmoitus). Hallintopakkokeinojen käyttämisestä tai rikosilmoituksen tekemisestä päättää riskienhallintapäällikkö.

5.7 Asiakirjavalvonta

Palo- ja henkilöturvallisuudesta annettujen säädösten noudattamisen valvontaa voidaan tehdä valvontakäyntien ohella asiakirjavalvontana. Asiakirjavalvontaa kohdistetaan säädösten ja ohjeiden perusteella laadittaviin asiakirjoihin, kuten pelastussuunnitelmaan, poistumisturvallisuusselvitykseen, paloteknisen laitteiston kunnossapitoohjelmaan tai laitteiston tarkastuspäiväkirjaan. Valvonta kohdistuu pääosin pelastusviranomaisen valvontavastuulle kuuluvien asiakirjojen valvontaan, mutta osin myös muihin asiakirjoihin. Esimerkkinä tästä on rakennuslupa-asiakirjat, joista pelastusviranomainen arvioi rakenteellisen paloturvallisuuden toteutumista (neuvonta ja lausunnot rakennusvalvontaviranomaisille).

5.7.1 Kaavalausunnnot

Rakentamisen ohjauksen yksi keskeisistä tavoitteista on hyvän ja käyttäjien tarpeita palvelevan, terveellisen, turvallisen, viihtyisän sekä sosiaalisesti toimivan ja esteettisesti tasapainoisen elinympäristön aikaansaamista.

Rakentamisen ohjaus alkaa kaavoituksesta. Kaavoitukseen kuuluu keskeisesti vuorovaikutus, jossa mm. viranomaisilla ja yhteisöillä on mahdollisuus lausua/sanoa mielipiteensä asiasta (MRL 62 §). Rakennetun elinympäristön turvallisuus, alueiden saavuttaminen ja pelastuslaitoksen toimintamahdollisuudet ovat esimerkkejä pelastustoimen intresseistä, joiden vuoksi pelastuslaitos pyrkii osallistumaan kaavoitusta koskeviin viranomaisneuvotteluihin ja antamaan lausuntoja valmisteltavana olevista kaavoista (maakunta-, yleis- ja asemakaavat).

Noin 40–50 lausuntoa/vuosi = noin 20 htpv/vuosi

5.7.2 Lausunnot rakennuslupa-asiakirjoista

Rakennuksen tulee sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla täyttää useita eri vaatimuksia. Rakennuksen tulee sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla täyttää rakenteiden lujuuden ja vakauden, paloturvallisuuden, hygienian, terveyden ja ympäristön, käyttöturvallisuuden, meluntorjunnan sekä energiatalouden ja lämmöneristykseen perusvaatimukset (olennaiset tekniset vaatimukset).

Rakennusten paloturvallisuus on yksi keskeisimmistä rakennuksille asetettavista vaatimuksista. Paloturvallisuusvaatimukset vaikuttavat rakennuksen ja sen tilojen kerrosalaan, kerrosmäärään, henkilömäärään, käyttötapaan, rakennusmateriaaleihin, uloskäynteihin, palotekniseen suojaukseen jne. Rakennusten suunnittelussa, rakentamisessa, ylläpidossa tai rakenteellisen paloturvallisuuden valvonnassa tapahtuneet puutteet voivat johtaa palotilanteissa vakaviin seurauksiin.

Pelastuslaitos osallistuu pelastustoimen asiantuntijana rakenteellisen palo- ja henkilöturvallisuuden valvontaan siten kuin siitä rakennusvalvontaviranomaisten kanssa sovitaan. Pelastuslaitoksen henkilöstöä osallistuu rakennusvalvonnan rakennuslupia käsitteleviin kokouksiin, minkä lisäksi pelastuslaitos antaa neuvontaa ja lausuntoja rakennuslupahakemuksiin liitetyistä piirustuksista ja väestönsuojien rakentamissuunnitelmista sekä erikseen rakennuksiin sijoitettavien paloteknisten laitteistojen (paloilmoittimet, sammutuslaitteistot, savunpoistolaitteistot, poistumistieopasteet, poistumisreitivalaistut, alkusammutusvälineet, jne.) toteutussuunnitelmista. Valvonnan ohella annetaan neuvontaa. Pelastuslaitos antaa pientaloja (yhden asunnon asuinrakennukset ja yhden huoneiston vapaa-ajan rakennukset) ja erillisiä talousrakennuksia koskevia rakennuslupalausuntoja lähinnä vain ongelmatapauksissa.

Noin 300 katselmustyöryhmän kokousta/vuosi = noin 0,75 htv/vuosi.

Noin 500–750 neuvontakertaa tai lausuntoa/vuosi = noin 0,75 htv/vuosi.

5.7.3 Pelastussuunnitelmien valvonta

Yritysten, laitosten ja asuinyhteisöjen pelastussuunnittelulvelvoite on osa kohteen pelastuslain 14 §:n tarkoittamaa omatoimista varautumista. Pelastussuunnitelman avulla tunnistetaan vaaratekijöitä, ehkäistään onnettomuuksia ja varaudutaan mahdollisiin onnettomuustilanteisiin. Pelastussuunnitelma on suunnittelulvelvollisen kohteen oma asiakirja, jota ei toimiteta pelastusviranomaiselle. Pelastussuunnitelmien laatimista ja suunnitelmien sisällöllistä riittävyttä valvotaan palotarkastusten ja osin myös turvallisuusviestinnän (poistumisharjoitukset, hätätilannekoulutus, jne.) yhteydessä. Laadittujen suunnitelmien päivytyspäivämäärä viedään palotarkastusohjelmaan. Puuttuvista tai puutteellisista suunnitelmista annetaan korjausmääräys ja tarvittaessa myös neuvontaa.

Edellä mainitusta poiketen, pelastuslain 16 §:n mukaisen yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava pelastusviranomaiselle. Pelastussuunnittelulvelvoite koskee yleisötilaisuuksia, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski. Pelastussuunnitelma on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista.

Pelastuslaitos valvoo yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmien avulla tapahtumien palo- ja henkilöturvallisuusjärjestelyjen riittävyttä sekä varautuu tapauskohtaisesti oman operatiivisen valmiuden kohottamiseen tilaisuuden ajaksi (erityisen suuret yleisötapahtumat). Asiakirjavalvonnan ohella pelastuslaitos suorittaa pelastussuunnittelulvelvollisiin yleisötilaisuuksiin valvontakäyntejä.

Noin 100...125 yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmaa/vuosi = noin 30 http/vuosi.

Valvontakäynnit on käsitelty kohdassa 4.5.

5.7.4 Poistumisturvallisuus selvitysten valvonta

Pelastuslaissa 18–21 §:ssä on säädetty erikseen hoitolaitosten sekä palvelu- ja tukiasumisen poistumisturvallisuudesta. Näissä kohteissa toiminnanharjoittajan on etukäteen laadituin selvityksin ja suunnitelmin ja niiden perusteella toteutetuin toimenpitein huolehdittava, että asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina (PelL 18 §). Toiminnanharjoittaja kirjaa selvitykset ja niiden edellyttämät toimenpiteet erityiseen poistumisturvallisuus selvitykseen, jonka hän päivittää enintään kolmen vuoden välein ja lähettää pelastusviranomaiselle arvioitavaksi (PelL 19 §).

Pelastuslaitos arvioi poistumisturvallisuus selvityksen perusteella, täyttääkö kohteen poistumisturvallisuus 18 §:ssä säädetyt vaatimukset. Jos asiakirjavalvonnalla ei saada riittävää kuvaa poistumisturvallisuuden tasosta, täydennetään arviota valvontakäyntien ja tarvittaessa myös pelastuslain 20 §:n mukaisen poistumiskokeen avulla. Jos poistumisturvallisuus ei ole säädetyllä tasolla, edellytetään toiminnanharjoittajalta suunnitelmaa, jolla tilanne korjataan. Jos tämä ei riitä,

annetaan erityinen poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys, johon liitetään tarvittava määrä pelastuslain 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuusvaatimuksia. Tieto laadittujen poistumisturvallisuusselvitysten tilasta kirjataan palotarkastusohjelmaan (laatimispvm).

Ikääntyvän väestön asumisturvallisuuden parantaminen on yksi vuoden 2016 kärkihankkeista pelastustoimessa. Poistumisturvallisuusselvitysten ja selvitysten perusteella tehtävien toimenpiteiden arviointiin tullaan kiinnittämään erityistä huomiota.

Noin 100 poistumisturvallisuusselvitystä vuoden 2015 aikana = noin 30 htpv/vuosi.

5.7.5 Nuohouksen valvonta

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan (PelL 59 §). Oulu-Koivismaan pelastustoimen alueella on käytössä piirinuohousjärjestelmä, jossa pelastustoimi hankkii nuohouspalvelut nuohouspalveluja tarjoavilta yrityksiltä. Pelastustoimialueella on 24 nuohouspiiriä, joiden nuohoamisesta on tehty sopimus 16 piirinuohoojan kanssa.

Pelastuslaitos edellyttää, että nuohoustyö suoritetaan asiantuntevasti ja huolellisesti. Työn laadulliset vaatimukset on kirjattu pelastuslaitoksen ja piirinuohoojan väliseen nuohoussopimukseen. Piirinuohoojien ammatillinen osaaminen, asianmukainen välineistö, riittävä henkilöstö ja laadunvalvonta ovat keskeisiä tekijöitä nuohouspiirien kilpailutuksessa. Pelastuslaitos edellyttää, että piirinuohoojat ilmoittavat uusista työntekijöistään ja heidän ammattillisesta pätevyydestä pelastuslaitokselle. Pelastuslaitos osallistuu tarvittaessa nuohoojien ja heidän asiakkaiden välisten erimielisyyksien selvittelyyn.

Nuohouksen tilaamisesta vastaa rakennuksen omistaja, haltija tai toiminnanharjoittaja. Heidän on huolehdittava, että rakennuksen tulisijat ja savuhormit on nuohottu nuohouksesta annettujen säädösten mukaisesti (PelL 13 §). Pelastuslaitos valvoo nuohouksen toteutumista palotarkastusten yhteydessä. Nuohouksen toteutumista valvotaan lisäksi nuohoojilta saatavien palauteraporttien ja nuohousluetteloiden avulla. Nuohousveloitteen laiminlyönneistä annetaan tarvittaessa korjausmääräys.

Nuohouspalveluiden järjestäminen, nuohouspalaverit, nuohoustyön valvonta ja nuohousta koskevien riitatilanteiden selvittäminen yht. noin 20 htpv/vuosi

5.8 Neuvonta ja opastus

Pelastusviranomaisten suorittamaan valvontaan liittyy keskeisesti neuvonta ja opastus. Asiakkaiden neuvonta mm. edistää palo- ja henkilöturvallisuudesta annettujen säädösten noudattamista ja valvonnassa havaittujen puutteiden korjaamista.

Neuvontaa ja opastusta annetaan valvontatyön yhteydessä, mutta myös muuna aikana. Pelastuslaitoksen palotarkastajat vastaanottavat kuukausittain satoja puheluita, sähköpostiviestejä ja asiakaskäyntejä, joissa tiedustellaan tai pyydetään neuvoa johonkin pelastustoimen valvontavastuulle kuuluvaan asiaan. Osassa tapauksista ei esim. puhelinkeskustelu riitä vaan asian selvittäminen edellyttää kohteessa käymistä. Neuvontaan kohdistuvaa työmäärää pyritään vähentämään mm. sähköisiä palveluita ja internetivuja kehittämällä.

Pelastustoimelle kuuluvan turvallisuusviestinnän ja valvontavelvoitteeseen liittyvän neuvonnan välille on vaikea vetää rajaa. Karkeana erona voidaan kuitenkin pitää sitä, että turvallisuusviestintä kohdistuu yleensä joukkoon ja neuvonta yksittäisiin henkilöihin.

Valvontavelvoitteeseen liittyvää neuvontaa noin 1200 kertaa/vuosi = noin 30 htpv/vuosi

6 Valvontasuoritteiden kirjaus

Oulu-Koivun pelastuslaitos käyttää valvontatyön tietojärjestelmänä CGI:ltä (entinen Logica Oy) hankittua Merlot Palotarkastus -ohjelmaa (Merlot PT). Ohjelma on selainpohjainen ja se koostuu varsinaisesta palotarkastusosioista ja karttasovelluksesta. Valvontatyön edellyttämät tietokannat (rakennus- ja kiinteistötiedot) hankitaan VRK:lta ja palvelintila OTT:lta.

Merlot PT on koko pelastuslaitoksen päällystön käytössä ja siten valvontatoimenpiteet kirjataan Merlot PT:lle aina, kun se on mahdollista. Merlot PT ei sisällä kaikkia valvontatyöhön liittyviä ominaisuuksia ja siten esimerkiksi ilotulitusilmoituksista, erikositehosteilmoituksista ja yleisötilaisuuksien valvonnasta tehtävät päätökset kirjataan word -asiakirjalomakkeelle.

Merlot PT:lle on nimetty kolme pääkäyttäjää, jotka huolehtivat ohjelmiston ylläpidosta, antavat käyttöoikeuksia, valvovat ohjelmiston asianmukaista käyttöä ja ovat apuna ongelmatilanteissa. Pääkäyttäjät osallistuvat lisäksi ohjelmiston valtakunnallisen käyttäjäryhmän kokouksiin. Merlot PT:n tietokantapäivitykset pyritään tekemään vuosittain (tilaus VRK:lta, latauspalvelu CGI:ltä). Valvontatyön tilastolliset suoritteet siirretään kuukausittain Pronon valvontatehtävät -selosteelle.

Pelastuslaito seuraa valtakunnallisen VARANTO-ohjelmiston kehitystyötä. VARANTO korvanee Merlot PT -ohjelman vuoden 2018 loppuun mennessä. Uuden ohjelmiston mahdollisuus on huomioitu siten, että Merlot PT -ohjelmaan tehdään vain välttämättömät päivitykset.

7 Valvontatyön laillisuus- ja laadunvalvonta

Valvontatyössä noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita. Valvontatehtävät suoritetaan asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä.

Valvontatyötä suorittava viranhaltija on tehtävässään tasapuolinen ja käyttäytyy asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla. Valvontatehtävässä käytetään tehtävään kuuluvaan virkapukua (puseropuku tai asemapalveluasua) sekä tarvittavia suojavaarusteita. Valvontatyöhön liittyvässä neuvonnassa ja opastuksessa sekä valvontatapahtuman asiakirjoissa käytetään asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Valvontatehtävän suorittaja huolehtii, että asiakas saa riittävästi tietoa valvontatyön ja annettavien suositusten ja korjausmääräysten perusteista. Erityisesti annettaviin korjausmääräyksiin kirjataan aina säädösviitteet tai muut korjausmääräyksen antamiseen johtaneet viranomaisharkinnan perusteet. Käytettävät toimet ovat puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Asiakasta kuullaan ja hänelle annetaan mahdollisuus lausua mielipiteensä annettavista korjausmääräyksistä ennen valvontapöytäkirjan luovuttamista.

Valvontatyön laillisuus- ja laadunvalvontaa tehdään erityisesti kirjoitettujen tarkastuspöytäkirjojen sisältöä arvioimalla. Arvioinnin kohteena ovat ainakin seuraavat kohdat:

- selostus valvontakäynnin kulusta ja kohdentamisesta (mitä tarkastettiin)
- valvontakäynnin osallistajat
- käytettävä valvontamalli suhteessa kohteeseen (auditoiva/perinteinen/muu)
- säädösviittausten käyttäminen korjausmääräyksissä
- hallinnon lainmukaisuus (yleisarvio säädösten soveltamisesta)
- tekstin selkeys, ymmärrettävyys ja mahdolliset kirjoitusvirheet (yleisarvio)
- asiakkaan kuuleminen
- valvontapöytäkirjan lähettämisen ajankohta suhteessa valvontakäyntiin (viive)
- Merlotin käyttäminen

Tarkastuspöytäkirjojen arvioinnista tehdään koosteita, joita käydään läpi tarkastajapalaverien yhteydessä. Tavoitteena on arvioida vähintään 75 pöytäkirjaa/vuosi. Arvioinnista vastaa riskienhallintapäällikkö.

Valvonnasta annettu asiakaspalaute sekä mahdolliset valitukset tai oikaisuvaatimukset käsitellään viipymättä. Saadut palautteet, valitukset, oikaisuvaatimukset jne.

ja niistä annetut selvitykset/vastineet huomioidaan mahdollisuuksien mukaan riskienhallinnan sisäisessä koulutuksessa (tarkastajapalavereissa).

8 Valvontatyön resurssit

Valvontatyötä on toteutettu vuodesta 2012 alkaen valvontasuunnitelman pohjalta. Valvontaa on kohdistettu pelastuslaitoksen määrittelemiin riskikohteisiin, joka vähensi vuosittain (kohteet, joiden tarkastusväli on 1-10 vuotta) tarkatettavien kohteiden määrää huomattavasti. Valvonnan kokonaismäärä on kuitenkin vakiintunut vuosien 2014 - 2015 vuoden aikana. Mahdollisuus riskiperusteiseen valvontaan on koettu pelastuslaitoksella hyväksi pelastuslain uudistukseksi. Valvontasuunnitelma antoi valvontatyölle uuden alun ja alusta asti on ollut tavoitteena, että palotarkastustoiminta ja muu valvonta toteutuu vuosittain valvontasuunnitelman mukaisesti. Osaan valvontaa liittyy edelleen tarkka säädösohjaus, jonka ei mahdollista valvontatyön erityistä kohdentamista tai priorisointia.

Vuodelle 2015 suunniteltujen yritysten ja laitosten valvonnan toteuma tulee olemaan lähes 100 %. Auditoivan valvontamalli vaatii enemmän aikaa kuin perinteinen tarkastus, mutta auditoinnista saadut kokemukset ovat olleet erittäin positiivisia. Myös vuonna 2013 käyttöön otettu valvonnan maksullisuus vaatii oman aikansa valvontakäynnistä (laskutusosoitteet kirjaaminen yms.). Vuodelta 2015 jää toteutumatta myös pientalojen omavalvonnan käyttöönotto ja ikääntyvän väestön asumisturvallisuuden valvonta yhteistyössä kuntien kotihoidon ja kotipalvelujen kanssa (siinä laajuudessa kuin suunniteltiin).

Vuoden 2016 valvontasuunnitelman työllistävyys on noin 8,5 henkilötyövuotta eli käytännössä sama kuin vuonna 2015. Määrävälein tarkastettavien kohteiden lukumäärä on säilynyt lähes ennallaan.

Pakolaisten vastaanottokeskusten, hätämajoitusyksiköiden ja muiden majoitusyksiköiden palo- ja henkilöturvallisuuden valvonta lisää valvonnan määrää jonkin verran. Työmäärää pyritään vähentämään aloittamalla paloturvallisuudeltaan moitteettomassa kunnossa olleiden turvetuotantoalueiden omavalvonta, jolloin niiden valvontakäyntien väliä voidaan harventaa.

Vuoden 2015 aikana voimaan tulleet säädökset edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa on huomioitava myymälärakennusten yhteydessä sijaitsevat ilotulitevarastot (390/2015, 64 §) sekä myös vaarallisten kemikaalien vähäisen käsittelyn ja varastoinnin kohteet, josta on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle (685/2015 § 40). Ilmoitusvelvolliset kemikaalikohteet ovat sisällyneet jo aikaisemmin valvontasuunnitelmaan. Myös ilotulitteiden myymälävarastot ovat olleet valvonnan piirissä, koska niiden valvontaa on edellyttänyt mm. kesällä 2015 kumoutunut Räjähdeasetus (473/1993). Kaupan ilotulitevarastot on nyt lisätty valvontasuunnitelmaan siten, että lähtökohtainen valvontaväli on 12 - 24 kk.

Valvontatyö kuuluu Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksella riskienhallinnan henkilöstön tehtäviin. Valvontatyön suorittamiseen päätoimisesti osallistuvia palotarkastajia (ml. palotarkastusinsinööri) on yhteensä 13,5. Palotarkastajat on hajautettu eri puolille pelastustoimialuetta (9 paloasemalle) siten, että ajomatkat valvontakohteisiin pysyisi mahdollisimman lyhyenä. Hajautus edistää myös palvelujen asiakastytyvääisyyttä. Osalla tarkastajia toimialueen kuuluu useita kuntia.

Valvontatyöhön käytettävissä oleva päätoiminen henkilöstöresurssi on noin 13,5 htv, minkä lisäksi jonkin verran lisäresursseja saadaan pelastuksen tulosalueen henkilöstöstä. Kyseiseen resurssiin nähden vuoden 2016 valvontasuunnitelman toteutumista voidaan pitää realistisena tavoitteena. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava että, palotarkastajien toisen päätehtävän, turvallisuusviestinnän työmäärä ei sisälly valvontasuunnitelmaan. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän määrällinen tavoite on vähintään 10 % alueen väestöstä/vuosi. Tämä tarkoittaa 450–500 tapahtuman järjestämistä ja noin 29 500 henkilön tavoittamista vuosittain. Vuoden 2015 turvallisuusviestinnän toteuma tulee olemaan noin 450 tapahtumaa ja noin 35 000 osallistujaa, joka on noin 12,5 % alueen väestöstä. (vuonna 2014 yht. 466 tapahtumaa ja 38 600 osallistujaa).

9 Valvontatyön maksullisuus

Pelastuslaitoksen suorittama palotarkastustoiminta muuttui maksulliseksi vuoden 2013 keväällä. Maksullisuuden perustana on pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2013–2016, jossa päätettiin pelastuslain (379/2011) 96 §:n tarkoittamien maksujen käyttöönotosta. Pelastustoimelle kuulunut kemikaalivalvonta on ollut maksullista jo aiemmin. Valvontatyön maksullisuus on määritetty seuraavaksi:

- Maksu peritään varsinaiselta tarkastusajalta tuntiveloitusperusteisesti.
- Valvontakäynnin perusmaksu määritetään kahden työtunnin mukaisesti ja sisältää kahden tunnin valvontatyön.
- Valvontakäynnistä (palotarkastus) veloitetaan enintään 500 €.
- Valvontatyön tuntihinnan määrittää pelastuslaitoksen talous- ja hallintopäällikkö.

Maksullisia valvontatoimenpiteitä ovat:

- määräväleihin tehtävät palotarkastukset
 - o Huom. Asuinrakennusten ja niihin rinnastettavien vapaa-ajantakennusten valvonta on teemaluontoista ja kyseinen valvonta ei kuulu maksullisen valvonnan piiriin.
- kemikaalivalvonta, lukuun ottamatta seuraavia valvontatoimenpiteitä
 - o ilotulitusilmoitusten käsittely
 - o erikoistehosteilmoitusten käsittely
 - o muiden viranomaisten vastuulla oleviin tarkastuksiin osallistuminen

Valvonnan maksullisuuden perusteita ei ole tarvetta muuttaa vuoden 2016 valvontasuunnitelmassa.

10 Valvontatyön kehittäminen

Valvontatyön kehittämisessä keskitytään seuraaviin asiakokonaisuuksiin (vuonna 2016):

- Poistumisturvallisuusselvitysten arvioinnin ja päätöksenteon kehittämiseen nimetään arviointiryhmä ja päätöksenteon vastuuhenkilöt.
- Itsenäisesti asuvan väestön asumisturvallisuutta parannetaan yhteistyössä kuntien kotipalvelun kanssa (osana valtakunnallista kärkihanketta)
- Erillisten pientalojen ja turvetuotantoalueiden valvonnassa otetaan käyttöön omavalvonta (siirtynyt edelliseltä vuodelta).
- Osallistutaan aktiivisesti Merlot palotarkastus -ohjelman korvaavan VARANTO -ohjelman kehittämiseen ja varaudutaan uuden ohjelman käyttöönottoon.
- Viedään loppuun tablettitietokoneiden hankinta palotarkastustyötä päätoimenaan tekeville.
- Kehitetään sähköisiä palveluita.

Palotarkastajien ammattitaidon ylläpitämistä ja kehittämistä varten järjestetään tarkastajapalaverieita (vähintään 4 kpl/vuosi). Valvonnan henkilöstöä osallistuu alan täydennyskoulutukseen ja seminaareihin, joita ovat mm.

- Rakenteellisen palonehkäisyn ja rakentamisen valvonnan opintopäivät (SPEK)
- Onnettomuuksien ehkäisyn opintopäivät (SPEK)
- Opetus-, hoito- ja majoitusalan turvallisuusfoorumit (SPPL)
- Pelastustoimen laitepäivät ja kemikaalipäivät (TUKES)
- Pelastustoimen valvonta- ja lakipäivät (Pelastuslaitosten verkosto ja SM)
- Pelastusopiston järjestämät perus- ja täydennyskurssit
 - o Valvonta ja palotarkastus erityiskohteissa, Toiminta paloteknisillä laitteistoilla, Ilmanvaihtolaitteistojen paloturvallisuus, Maatilojen palotarkastuskurssi, Väestönsuojan tarkastajan kurssi, Kemikaalivalvonnan peruskurssi, Palontutkinnan perus- ja täydennyskurssi jne.
- Palonsyiden ja tuhotyörikosten tutkintakurssi (Poliisiammattikorkeakoulu ja Pelastusopisto)

Palotarkastajien ammattitaidon, työvälineiden ja työmenetelmien kehittämistyötä tekee lisäksi kesällä 2014 perustettu riskienhallinnan kehittämistyöryhmä.

LIITE 1, Yritys- ja laitoskohteiden lähtökohtaiset valvontavälit

Ensisijainen valvontaväli sijoitetaan värjätylle alueelle (lähtökohta numeroitu).

A1	Lähtökohtainen valvontaväli (kk)				
	12	24	36	60	120
Keskussairaalat ja sairaalat	12				
Terveyskeskusten vuodeosastot	12				
Terveystieteiden päiväkäyttöiset rakennukset				60	
Hoitolaitokset, palvelu- ja tukiasuminen (sprinklatut)			36		
Hoitolaitokset, palvelu- ja tukiasuminen (sprinklaamattomat)	12				
Vankilat	12 ¹⁾		36 ²⁾		
Lastenkodit		24			
Päiväkodit (24 h)		24			
Hotellit ja muut majoituslaitokset		24			
Leirintäalueet				60	
Asuntolat				60	

¹⁾ Vankila 24/7, ²⁾ Vankila (päiväkäyttö)

A2	12	24	36	60	120
Päiväkodit < 25 paikkaa				60	
Päiväkodit 25-100 paikkaa			36		
Päiväkodit > 100 paikkaa		24			
Koulut, perusopetus ja lukiot		24			
Keskiasteen oppilaitokset			36		
Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset			36		
Muut opetusrakennukset			36		

A3	12	24	36	60	120
Myyvälät, liike- ja tavaratalot, kauppakeskukset < 400 m ²					120
Myyvälät, liike- ja tavaratalot, kauppakeskukset 400 – 2499 m ²			36		
Myyvälät, liike- ja tavaratalot, kauppakeskukset 2500 – 9999 m ²		24			
Myyvälät, liike- ja tavaratalot, kauppakeskukset > 10000 m ²	12				
Anniskeluravintolat < 50 asiakaspaikkaa				60	
Anniskeluravintolat 50 - 500 asiakaspaikkaa			36		
Anniskeluravintolat > 500 asiakaspaikkaa	12				
Ruokaravintolat					120
Teatteri- ja konserttirakennukset < 300 paikkaa				60	
Teatteri- ja konserttirakennukset > 300 paikkaa		24			
Kirjastot ja museot				60	
Näyttelyhallit		24			
Uskonnollisten yhteisöjen rakennukset			36		
Muut kokoontumisrakennukset				60	
Liikenneasemat	12 ¹⁾		36 ²⁾		

¹⁾ Lentoasemat, ²⁾ Suuret maanalaiset pysäköintitilat (pl. Kivisydän, jonka valvontaväli 12)

A4	Lähtökohtainen valvontaväli (kk)				
	12	24	36	60	120
Energiantuotannon rakennukset < 1000 m ²				60	
Energiantuotannon rakennukset > 1000 m ²		24			
Infrastruktuurin kannalta merkittävät kohteet		24			
Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset < 1000 m ²				60	
Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset 1000 m ² – 4999 m ²			36		
Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset 5000 m ² -	12				
Teollisuus- ja pienteollisuustalot < 1000 m ²					120
Teollisuus- ja pienteollisuustalot > 1000 m ²		24			
Varastorakennukset < 1000 m ²					120
Varastorakennukset 1000 - 9999 m ²			36		
Varastorakennukset 10000 m ² -		24			

A5	12	24	36	60	120
AVI:n ympäristölupaa edellyttävät kohteet		24			
Kunnan ympäristölupaa edellyttävät kohteet				60	
Muut maataloustuotantokohteet				60	
Viljankuivaamot					120

A6	12	24	36	60	120
Toimisto- ja työpaikkatilat < 1000 m ²					120
Toimisto- ja työpaikkatilat > 1000 m ² -				60	
Pelastustoimen rakennukset				60	
Ilmoitinlaitekohteet (ei muuta tarkastusperustetta)				60	
Palo- ja räjähdysvaaralliset tilat					
- jakeluasemat ja liikennemyymälät			36		
- kylmäasemat				60	
SEVESO-kohteet ja muut kemikaalikohteet					
- turvallisuus selvitys	12				
- toimintaperiaateasiakirja	12				
- lupa		24			
- ilmoitus			36		
- järjestelyratapihat, satamien kemikaalientät, maantieliikenteen logistiikkakeskukset	12				
- kaupan ilotulitevarastot ja myyntipisteet	12				
Turvetuotantoalueet					
- uudet ennen tuotannon aloitusta		24	(36)		
- hyväksyttävän omavalvonnan piirissä olevat, 36					
Kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet		24			
Muut rakennukset ja kohteet					